

POSTANOWIENIE

Dnia 17 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania N. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o wysokość świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 maja 2018 r.,
zażalenia ubezpieczonej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 7 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

1. oddala zażalenie,

2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz radcy prawnego M.N. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł, powiększoną o stawkę należnego podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconego i udzielonego z urzędu zastępstwa prawnego w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 7 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] - w sprawie z odwołania N. J. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B. o wysokość świadczenia - odrzucił skargę kasacyjną odwołującą się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 12 lipca 2017 r.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny wskazał, że decyzją z

10 sierpnia 2016 r. organ rentowy odmówił N. J. przeliczenia emerytury, ponieważ ubezpieczona nie przedstawiła żadnych nowych dowodów, które miałyby wpływ na wysokość świadczenia. Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z 16 listopada 2016 r. oddalił odwołanie od tej decyzji, a Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 12 lipca 2017 r. oddalił apelację odwołującej N. J.

Odwołująca się złożyła skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego. Zarządzeniem z 27 października 2017 r. Sąd Apelacyjny zobowiązał pełnomocnika skarżącej do uzupełnienia braków formalnych skargi kasacyjnej między innymi przez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia i sposobu wyliczenia tej wartości.

W wykonaniu powyższego zarządzenia pełnomocnik odwołującej wskazał, że wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną wynosi 10.100 zł i jest tożsama z wartością przedmiotu zaskarżenia, wskazaną przez odwołującą w piśmie z 7 grudnia 2016 r. Pełnomocnik podał, że kwota ta stanowi różnicę pomiędzy wysokością emerytury, jaką zdaniem odwołującej się powinna ona otrzymywać a wysokością emerytury wynikającą z obniżenia emerytury w 1996 r. z powodu wyliczenia emerytury z obniżonych wskaźników, niewykonywania przez ZUS wyroków sądowych oraz nieuwzględnienia przez organ rentowy okresu przebywania przez odwołującą się na urlopie wychowawczym, wyliczoną stosownie do treści art. 22 k.p.c.

Sąd Apelacyjny powołując się na przepis art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. uznał, że rozpatrywana sprawa dotyczy przeliczenia wysokości emerytury i ma charakter majątkowy, a dopuszczalność skargi kasacyjnej jest uzależniona od ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica pomiędzy hipotetyczną kwotą emerytury, jaką skarżąca otrzymywałaby, gdyby jej żądanie ustalenia wysokości świadczenia zostało uwzględnione a emeryturą w kwocie faktycznie pobieranej, obliczona za okres jednego roku (art. 22 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny podkreślił, że pomimo zobowiązania pełnomocnika odwołującej się do przedstawienia również sposobu wyliczenia wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia, pełnomocnik odwołującej nie uzupełnił tego braku formalnego, a wskazany przez pełnomocnika sposób ustalenia wartości przedmiotu

zaskarżenia jest niejasny i w żaden sposób nie może być zweryfikowany. W sytuacji, gdy ten brak formalny skargi kasacyjnej nie został uzupełniony w wyznaczonym terminie, to skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny wskazał dodatkowo, że różnica między wysokością świadczenia emerytalnego ustalona zgodnie z żądaniami odwołującej a wysokością emerytury uzyskiwaną przez wnioskodawczynię, liczoną za okres 1 roku jest mniejsza niż 10.000 zł. Wynika to z tego, że odwołująca się domaga się uwzględnienia do wysokości emerytury minimalnego wynagrodzenia za okresy przebywania przez nią na urlopach wychowawczych. Pełnomocnik skarżącej nie kwestionował, że w przypadku dochodzenia przeliczenia świadczeń powtarzających się na przyszłość wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica tych świadczeń za okres roku (art. 22 k.p.c.).

Powyższe postanowienie Sądu Apelacyjnego odwołująca się zaskarżyła zażaleniem do Sądu Najwyższego zarzucając naruszenie:

1. art. 398⁶ § 2 k.p.c. przez odrzucenie wniesionej skargi kasacyjnej z uwagi na nieuzupełnienie braku skargi kasacyjnej przez podanie sposobu wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, podczas gdy sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia został przez pełnomocnika podany w sposób umożliwiający jego zweryfikowanie;

2. art. 398² § 1 k.p.c. przez uzależnienie przyjęcia skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie od wartości przedmiotu zaskarżenia, która powinna być wyższa niż 10.000 zł, podczas gdy w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury, a niniejsza sprawa dotyczy przyznania prawa do wyższego świadczenia emerytalnego, a zatem dotyczy przyznania emerytury.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu; przyznanie pełnomocnikowi kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne. Skarga kasacyjna - jako szczególny środek

zaskarżenia wnoszony poza tokiem instancji od prawomocnych orzeczeń - musi spełniać wyznaczone ustawowo wymagania, które określają jej dopuszczalność. Takie wymaganie statuuje, między innymi, art. 398² § 1 k.p.c., zgodnie z którym skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach (z zakresu ubezpieczeń społecznych) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Przepis art. 398² k.p.c. ma przy tym charakter bezwzględny i nie jest dopuszczalne dowolne, zależne wyłącznie od woli stron „oznaczenie” wartości przedmiotu zaskarżenia po to, ażeby uzyskać uprawnienie do wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie, w której skarga taka jest niedopuszczalna. Z tego względu badanie wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie, czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od skargi kasacyjnej według art. 398² § 1 k.p.c. i nie może być utożsamiane ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu, o którym stanowią art. 25 k.p.c. i art. 26 k.p.c. O ile bowiem przepisy te wyrażają potrzebę ustabilizowania w postępowaniu cywilnym wartości przedmiotu sporu na potrzeby określenia właściwości rzeczowej sądu i wysokości należnych opłat sądowych, o tyle gdy chodzi o określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek ustalenia dopuszczalności skargi kasacyjnej potrzeba taka nie występuje, ważne jest natomiast, by rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy podlegały jedynie te skargi kasacyjne, których dopuszczalność przewidują przepisy procesowe, a nie niewłaściwe określenie wartości przedmiotu sporu przez stronę. W rezultacie nawet brak sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w apelacji nie eliminuje możliwości weryfikacji prawidłowości podanej wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej. Zgodnie z art. 398²¹ k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym ma bowiem odpowiednie zastosowanie, między innymi, art. 368 § 2 k.p.c., który w zdaniu trzecim przewiduje, że przepisy art. 19-24 i 25 § 1 k.p.c. stosuje się odpowiednio. Oznacza to, że wskazana błędnie w postępowaniu instancyjnym wartość przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia apelacją nie jest wiążąca dla postępowania kasacyjnego, a w rezultacie zarówno sąd drugiej instancji, jak również Sąd Najwyższy w ramach badania warunków formalnych skargi kasacyjnej może sprawdzić, czy podana w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia jest zgodna z zasadami jej

ustalania zawartymi w art. 19-24 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2017 r., II UZ 83/17, LEX nr 2427174 i przytoczone w nim orzecznictwo). Sąd drugiej instancji jest nie tylko uprawniony, ale i zobowiązany do sprawdzenia - w razie wątpliwości - oznaczonej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia. Uprawnienie sądu obejmuje skontrolowanie danych składających się na tę wartość oraz podanego przez skarżącego sposobu jej obliczenia, natomiast nie nakłada powinności jej samodzielnego ustalenia.

Odnosząc powyższe stanowisko do podstaw rozpatrywanego zażalenia stwierdzić należy, że - wbrew twierdzeniom pełnomocnika N. J. - Sąd Apelacyjny nie naruszył przepisu art. 398⁶ § 2 k.p.c. Podstawą zastosowania w sprawie wskazanego przepisu było ustalenie, że pełnomocnik odwołującej się - pomimo zobowiązania przez Sąd do przedstawienia również sposobu wyliczenia wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia - nie uzupełnił tego braku formalnego, a wskazany sposób ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia jest niejasny i w żaden sposób nie może być zweryfikowany. To stanowisko zaskarżonego postanowienia nie zostało skutecznie zakwestionowane w rozpatrywanym zażaleniu. Ponadto zażaleniem nie objęto w ogóle podstaw zaskarżonego postanowienia w zakresie stanowiska, że różnica między wysokością świadczenia emerytalnego ustalona zgodnie z żądaniami odwołującej a wysokością emerytury uzyskiwaną przez nią, liczona za okres 1 roku jest mniejsza niż 10.000 zł. Wynika to z tego, że odwołująca domaga się uwzględnienia do wysokości emerytury minimalnego wynagrodzenia za okresy przebywania przez nią na urloпах wychowawczych. W uzasadnieniu zażalenia należało przedstawić matematyczny sposób wyliczenia przedmiotu zaskarżenia, z którego wynikałoby, że wartość ta przewyższa dziesięć tysięcy złotych; pełnomocnik żalącej się nie sprostął temu zadaniu.

Bezzasadny jest także zarzut zażalenia dotyczący naruszenia przepisu art. 398² § 1 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego zgodnie przyjmuje się, że sprawa, w której ubezpieczony żąda przeliczenia (ponownego obliczenia) emerytury lub renty i przyznania mu w wyniku tego przeliczenia wyższego świadczenia, nie jest sprawą o przyznanie emerytury lub renty, ale o jej wysokość. Sprawa, w której przedmiotem sporu jest wysokość świadczenia, jest zatem sprawą o prawa majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość

przedmiotu zaskarżenia. Te same spostrzeżenia dotyczą spraw, w których ubezpieczony żąda innego niż dotychczas przyjęty przez organ rentowy sposobu obliczenia świadczenia. Także w tych sprawach wartość przedmiotu sporu, a następnie wartość przedmiotu zaskarżenia należy ustalać na podstawie art. 22 k.p.c. jako różnicę między sumą świadczeń za rok w wysokości dochodzonej a sumą świadczeń za rok w wysokości dotychczas przysługującej ubezpieczonemu. W rozpatrywanej sprawie chodziło - stosownie do jej przedmiotu - o wysokość świadczenia. Nie była to sprawa o przyznanie emerytury, w której skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia (por. art. 398² § 1 k.p.c.).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. postanowił jak punkcie 1. sentencji postanowienia. Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. ma podstawę w § 16 ust. 2 pkt 2 w związku z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1715 ze zm.).